

Protokół nr XXXI/17
przebiegu obrad Rady Miasta Włocławek
w dniu 24 kwietnia 2017r.
VII kadencji

Miejsce posiedzenia: sala nr 4 Urzędu Miasta Włocławek
Zielony Rynek 11/13

W dniu 24 kwietnia 2017 roku o godzinie 9.00 w sali nr 4 Urzędu Miasta Włocławek przy ul. Zielony Rynek 11/13 rozpoczęły się obrady XXXI sesji Rady Miasta Włocławek VII kadencji, którą zwołał i której przewodniczył radny Krzysztof Kukucki Przewodniczący Rady Miasta Włocławek.

Ad. 1

Sprawy organizacyjne

- otwarcie sesji

Przewodniczący Rady Miasta radny Krzysztof Kukucki otworzył obrady XXXI sesji Rady Miasta Włocławek, witając przybyłego na obrady Prezydenta Miasta dr Marka Wojtkowskiego, Zastępców Prezydenta Miasta, dyrektorów wydziałów oraz pozostałych pracowników Urzędu Miasta. Przewodniczący Rady Miasta powitał także obecnych na sesji przedstawicieli włocławskich mediów, mieszkańców miasta oraz radnych Rady Miasta uczestniczących w obradach.

- stwierdzenie quorum

Po oficjalnym otwarciu posiedzenia, Przewodniczący Rady Miasta radny Krzysztof Kukucki stwierdził, iż na stan 25 radnych na sali obrad zgromadzonych jest - zgodnie z listą obecności 20 radnych, a zatem obrady sesyjne w dniu 24 kwietnia br. są prawomocne.

Lista obecności radnych z XXXI sesji Rady Miasta stanowi załącznik do protokołu,

Lista osób uczestniczących w XXXI sesji Rady Miasta stanowi załącznik do protokołu.

- przyjęcie protokołu z obrad XXX sesji Rady Miasta

Przewodniczący Rady Miasta radny Krzysztof Kukucki poinformował, że w Biurze Rady Miasta oraz w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miasta dostępny był do wglądu projekt protokołu Nr 30/2017 z obrad XXX sesji Rady Miasta Włocławek VII kadencji, która odbyła się w dniu 27 marca 2017 roku, z którym to protokołem radni mogli się zapoznać i wnieść ewentualne uwagi.

O głos w tej sprawie poprosił radny Dariusz Jaworski, który stwierdził, że przed rozpoczęciem obrad informował Przewodniczącego Rady Miasta o zgłoszeniu poprawki do protokołu z obrad XXX sesji Rady Miasta, która dotyczyła obraźliwej wypowiedzi Pana radnego Krzysztofa Grządziela skierowanej do Pani radnej Olgi Krut-Horonziak. Uczestnicy obrad byli świadkami tej wypowiedzi, w jaki sposób Pan Krzysztof Grządziel wieloletni radny o dużym stażu w Radzie Miasta wypowiadał się z mównicy. Natomiast w protokole obrad wypowiedź Pana radnego została całkowicie pominięta, choć była to wypowiedź osoby publicznej w stosunku do osoby publicznej. Dlatego też Pan radny wniósł o uzupełnienie protokołu obrad o wypowiedź Pana radnego Krzysztofa Grządziela skierowaną do koleżanki radnej z mównicy podczas obrad sesji. Ponadto Pan radny zacytował zapis z protokołu obrad dotyczący tej kwestii będący wyciągiem z protokołu str. nr 26: „Radny Krzysztof Grządziel stwierdził, że nie będzie komentował podnoszonych przez Panią radną kwestii skierowanych w jego stronę, ponieważ uważa, że Pani radna jest osobą, która nigdy nie zrobiła nic dobrego dla miasta, jedynie ciągle krytykuje i obraża innych. Dlatego też Pan radny zwrócił się o to, aby Pani radna zaprzestała wypowiedzi pod adresem Pana radnego. Natomiast to, co Pani radna mówi obraża cały Włocławek i poszczególne osoby, którym podczas dzisiejszych obrad sesyjnych Pani radna ubliżyła. W związku z różnicą poglądów związaną z procedowanym zagadnieniem pomiędzy Panią radną Olgą Krut-Horonziak wypowiadającą się poza mikrofonem a Panem radnym Krzysztofem Grządzielem wypowiadającym się z mównicy doszło do burzliwej wymiany zdań.” W związku z powyższym Pan radny zwrócił się o uzupełnienie protokołu o faktyczną wypowiedź Pana radnego Krzysztofa Grządziela.

Przewodniczący Rady Miasta zwrócił się do Dyrektora BRM o informację w kwestii zapisu protokołu.

Dyrektor Biura Rady Miasta Pani Małgorzata Feliniak poinformowała, iż zapis, jaki zacytował Pan radny Dariusz Jaworski znajduje się w protokole, jest to skrócona wersja przebiegu obrad.

Radny Stanisław Wawrzonkoski stwierdził, iż Jego zdaniem zapis w protokole oddaje tę niefortunną wymianę zdań, do jakiej doszło w czasie obrad poprzedniej sesji. Zapis jest protokołem z obrad a nie stenogramem z obrad. W związku z tym nie musi być zapisane i literalnie powtórzone w protokole każde słowo nawet takie, które nie nadaje się do cytowania.

Radna Olga Krut-Horonziak odnosząc się do wypowiedzi radnego Stanisława Wawrzonkoskiego stwierdziła, iż protokoły obrad z kadencji pod przewodnictwem Pana radnego były stenogramami, zawierały kropki i przecinki. Jest rzeczą zupełnie naturalną i obowiązującą, i nie dziwi to Pani radnej, iż Pan radny nie znał protokołów, gdy pełnił funkcję Przewodniczącego Rady Miasta. Obowiązkiem jest protokołować wypowiedzi wszystkich radnych tym bardziej, że nie jest to protokół ręczny, lecz jest to wyłącznie ręczne spisywanie z nagrania. Nie może być tak, żeby czyścić swoje zachowanie. Pani radna doskonale wie, co, o czym i jak mówiła oraz z jakimi słowami się spotkała. Zdaniem Pani radnej historia jest historią i nie wolno jej poprawiać. Ponadto Pani radna poprosiła wszystkie osoby, które zbierały głos w tej sprawie i w jakikolwiek sposób usiłowały tłumaczyć Pana radnego, który te słowa wypowiedział, aby tego nie czyniły i nie było więcej takich informacji, opartych o domniemanie, jakie gesty ma lub zrobił Pan Krzysztof Grządziel, ponieważ nic nie zrobił.

Wiceprzewodniczący Rady Miasta radny Janusz Dębczyński stwierdził, że Rada Miasta nie jest od tego, aby recenzować wypowiedzi czy też dokonywać ich interpretacji. Zgodnie ze Statutem protokół obrad powinien odzwierciedlać czynności, które były podejmowane na sesji i oddawać prawdę, a nie fikcję bądź korygować pewne zapisy czy wypowiedzi nawet te najbardziej obraźliwe i bolesne dla kogokolwiek z radnych. Dlatego też Pan radny poprosił, aby w przyszłości podobna sytuacja się nie powtórzyła, gdyż skandalem była sama wypowiedź kolegi radnego, natomiast protokół musi być sporządzany w taki sposób, aby rzetelnie oddawał wydarzenia, które miały miejsce tym bardziej, że jest odpisywany z nasłuchu, a zatem nie ma z tym najmniejszego problemu.

Radny Jarosław Chmielewski stwierdził, iż chciałby, aby nasze miasto reprezentowało pewien standard, jeżeli mają miejsce jakiegokolwiek wypowiedzi to winny się one znaleźć w protokole obrad. Gdy przez ostatnie dwa lata Pan radny pełnił funkcję Przewodniczącego Rady Miasta czuwał nad tym, aby wypowiedzi radnych odnotowywane były w protokole, a zatem Pan radny poprosił Przewodniczącego Rady Miasta o to by było to nadal praktykowane, ponieważ należy zawrzeć w protokole sytuacje, które faktycznie miały miejsce, i nie stosować wybiórczych zapisów selekcyjnych je na bardziej lub mniej stosowne, które można przegłosować posiadając większość w Radzie Miasta. Ponieważ należy zachować zasady demokracji zdaniem Pana radnego w tej sprawie powinno być zgłoszone stanowisko pod obrady Rady Miasta.

Przewodniczący Rady Miasta radny Krzysztof Kukucki przywołał zapis zawarty w Statucie Miasta, informując, że na jego podstawie będzie dalej prowadził obrady w tej sprawie. Z zapisu wynika, że zgodnie § 68 ust. 1 - nie później niż do dnia rozpoczęcia obrad następnej sesji radni mogą zgłaszać poprawki lub uzupełnienia do protokołu., ust 2. - o uwzględnieniu poprawek i uzupełnień rozstrzyga Przewodniczący Rady po wysłuchaniu protokolanta i

przesłuchaniu zapisu dźwiękowego z nagrania przebiegu sesji, ust. 3 - jeżeli wniosek radnego, o którym mowa w ust. 1, nie zostanie uwzględniony, wnioskodawca może wnieść sprzeciw do Rady, ust. 4 - Rada może podjąć uchwałę o przyjęciu protokołu z poprzedniej sesji po rozpatrzeniu sprzeciwu, o jakim mowa w ust. 3. Przewodniczący Rady Miasta poinformował, iż wniosek Pana radnego traktuje, jako sprzeciw do protokołu. W związku z tym Przewodniczący Rady Miasta poddał pod głosowanie przyjęcie sprzeciwu zgłoszonego przez Pana radnego Dariusza Jaworskiego.

W wyniku przeprowadzonego głosowania za przyjęciem sprzeciwu opowiedziało się 12 radnych przy 8 głosach przeciwnych oraz 4 głosach wstrzymujących się.

Wobec powyższego Przewodniczący Rady Miasta poinformował, że sprzeciw został przyjęty. W związku z wątpliwościami związanymi z wynikami głosowania oraz podobnymi sytuacjami, jakie miały miejsce w trakcie obrad poprzednich sesji Przewodniczący Rady Miasta stwierdził, że przy pracach nad uchwalaniem budżetu miasta na kolejny rok należy uwzględnić zakup urządzeń do głosowania i nikt nie będzie miał w tej kwestii wątpliwości, że są one potrzebne nie tylko, dlatego, żeby usprawnić pracę, ale także po to, aby mieszkańcy Włocławka mogli zobaczyć jak głosują radni.

Po dokonaniu reasumpcji głosowania Przewodniczący Rady Miasta poinformował, że w wyniku przeprowadzonego głosowania za przyjęciem sprzeciwu opowiedziało się 12 radnych przy 10 głosach przeciwnych oraz 2 głosach wstrzymujących się.

Przewodniczący Rady Miasta poprosił radnego Janusza Dębczyńskiego o zachowanie spokoju oraz standardów wypowiedzi, o jakie wcześniej postulował Pan radny, który zwrócił się do Sekretarza obrad radnego Henryka Mielzarczyka, aby nauczył się liczyć, dokonując kolejnej reasumpcji głosowania w wyniku, której za uwzględnieniem zgłoszonego sprzeciwu opowiedziało się 12 radnych przy 8 głosach przeciwnych oraz 2 głosach wstrzymujących się.

Następnie Przewodniczący Rady Miasta radny Krzysztof Kukucki poinformował, że poddaje procedurze głosowania protokół obrad z XXX sesji wraz z uwzględnieniem sprzeciwu przyjętego przez Radę Miasta.

W związku z wnioskiem formalnym zgłoszonym przez Panią radną Ewę Szczepańską, Przewodniczący Rady Miasta ogłosił przerwę w obradach sesyjnych.

Przerwa w obradach sesyjnych.

Wznowienie obrad po przerwie.

Wznawiając obrady XXXI sesji Rady Miasta po przerwie, Przewodniczący Rady Miasta radny Krzysztof Kukucki poinformował, że w wyniku głosowania przyjęty został sprzeciw zgłoszony przez radnego Dariusza Jaworskiego. Sprzeciw dotyczył tego, aby w protokole z obrad XXX sesji Rady Miasta w sposób dokładny zapisać przebieg rozmowy pomiędzy radnymi. Przebieg wypowiedzi został spisany na podstawie zapisów dźwiękowych, którymi dysponuje Biuro Rady Miasta. Pan radny zwrócił się do radnych o pozwolenie nie cytowania tego zapisu natomiast zaproponował głosowanie nad protokołem. Jeden z radnych zwrócił się o zacytowanie wypowiedzi, lecz była to wypowiedź poza mikrofonem, co spowodowało trudności w rozpoznaniu, który z radnych zgłosił taką propozycję. W odpowiedzi

Przewodniczący Rady Miasta zaproponował wgląd do protokołu, informując, że nie będzie cytował tych słów.

W następnej kolejności Przewodniczący Rady Miasta przystąpił do procedury głosowania nad protokołem obrad z XXX sesji Rady Miasta zgodnie z zapisem dźwiękowym, który został wprowadzony po uwzględnieniu sprzeciwu zgłoszonego przez radnego Dariusza Jaworskiego. W wyniku głosowania przeprowadzonego z udziałem 14 radnych za przyjęciem protokołu z obrad XXX sesji Rady Miasta w zaproponowanej wersji opowiedziało się 8 radnych przy 2 głosach przeciwnych oraz 4 głosach wstrzymujących się.

Przewodniczący Rady Miasta radny Krzysztof Kukucki poinformował, że w rezultacie przeprowadzonego głosowania protokół został przyjęty.

- zmiany do porządku obrad

Przewodniczący Rady Miasta radny Krzysztof Kukucki poinformował, że wraz z zawiadomieniem o obradach sesyjnych radni otrzymali porządek obrad XXXI sesji Rady Miasta. W związku z powyższym Przewodniczący Rady Miasta zwrócił się z zapytaniem czy są ze strony radnych propozycje zmian do przekazanego porządku obrad.

O głos poprosił radny Jarosław Chmielewski, który stwierdził, że sytuacja poprzedzająca procedowanie nad zmianami do porządku obrad była przykładem łamania demokracji we Włocławku, ponieważ radni powinni zostać zapoznani z tym, za czym głosują, dlatego Klub radnych PIS nie brał udziału w głosowaniu.

Przewodniczący Rady Miasta zwrócił się do radnego Jarosława Chmielewskiego o przedstawienie zmian do porządku obrad, ponieważ w chwili obecnej ten punkt obrad jest procedowany, a Pan radny zgłosił się do dyskusji na ten temat.

Radny Jarosław Chmielewski w imieniu Klubu radnych PIS zwrócił się z wnioskiem o usunięcie z porządku obrad projektu uchwały w sprawie zajęcia stanowiska dotyczącego obrony polskiej samorządności, chyba, że zostanie zmienione, jako stanowisko o nieprzestrzeganiu zasad demokracji w naszym mieście, co zostało dzisiaj zaprezentowane. Zdaniem Pana radnego zdjęcie punktu nr 6 z porządku obrad jest podyktowane brakiem wskazań do podejmowania tego rodzaju działań, obrady nad projektem ww. uchwały mają wyłącznie polityczny charakter, pozostaje to w sprzeczności z wcześniejszymi apelami Prezydenta Miasta czy też Przewodniczącego Rady Miasta o odstąpienie od upolityczniania samorządu.

Radna Olga Krut-Horonziak poinformowała, że popiera wniosek zgłoszony przez Pana radnego, wnosi także o zdjęcie ww. punktu z porządku dotyczącego uchwały o tzw. naruszeniu samorządności. Natomiast odnosząc się do wypowiedzi radnego Krzysztofa Grządziela podczas obrad poprzedniej sesji skierowanej pod adresem Pani radnej to brzmiała ona następująco: „ ja nie ruszam gówna, bo gówno śmierdzi”.

Przewodniczący Rady Miasta radny Krzysztof Kukucki stwierdził, że w chwili obecnej procedowany jest punkt dotyczący zmian do porządku obrad w związku z tym Pan Przewodniczący poinformował, że nie udziela Pani radnej głosu w zakresie dotyczącym kwestii protokołu obrad poprzedniej sesji Rady Miasta, protokół ten jest dostępny, zapis dźwiękowy jest także dostępny i każdy może się z nim zapoznać, treść protokołu będzie zamieszczona w BIP. A zatem jeżeli głos Pani radnej w zakresie zmian do porządku obrad został wyczerpany Przewodniczący Rady Miasta podziękował Pani radnej za wypowiedź w tej sprawie.

Radna Olga Krut-Horonziak stwierdziła, że jest przekonana, iż wypowiedź Pani radnej zostanie zamieszczona w protokole po raz drugi. Pozostała część wypowiedzi Pani radnej odbyła się poza mikrofonem.

Wobec braku zgłoszeń innych propozycji zmian porządku obrad Przewodniczący Rady Miasta poddał pod głosowanie przyjęcie wniosku zgłoszonego przez radnego Jarosława Chmielewskiego o zdjęcie z porządku obrad dzisiejszej sesji punktu nr 6 dotyczącego projektu uchwały w sprawie zajęcia stanowiska dotyczącego obrony polskiej samorządności.

W wyniku głosowania przeprowadzonego z udziałem 22 radnych za wnioskiem opowiedziało się 10 radnych przy 10 głosach przeciwnych oraz 2 głosach wstrzymujących się.

W rezultacie przeprowadzonego głosowania wniosek nie uzyskał akceptacji, a zatem porządek obrad dotyczący ww. punktu nie został zmieniony, ponieważ zgodnie z art. 20 ust. 1a ustawy o samorządzie gminnym Rada Miasta może wprowadzić zmiany do porządku obrad bezwzględną większością ustawowego składu Rady.

Wobec powyższego Przewodniczący Rady Miasta poinformował, że porządek obrad nie uległ zmianie.

Ad. 2

Informacja Prezydenta Miasta z działalności miasta w okresie międzysesyjnym.

Prezydent Miasta dr Marek Wojtkowski przedstawił Radzie Miasta informację z działalności miasta w okresie międzysesyjnym, która obejmuje okres od dnia 27 marca br. do dnia 24 kwietnia br. i przedstawia się następująco:

W zakresie działań Biura Zamówień Publicznych m.in.:

-zawarto 14 umów dotyczących udzielenia zamówienia publicznego, w tym m.in.: - umowę na modernizację obiektów inżynierskich w ciągu alei Królowej Jadwigi; - przebudowę ulicy Wrzosowej i Jastrzębiej; - utrzymanie terenów zieleni na terenie miasta z podziałem na 5 zadań; - rozbudowę ulicy Grodzkiej wraz z infrastrukturą towarzyszącą oraz umowę na dokumentację pierwszego zadania na budowę zintegrowanego centrum przesiadkowego we Włocławku. W toku są kolejne postępowania, m.in. na przebudowę i rozbudowę basenu Ośrodka Sportu i Rekreacji przy Chopina, budowę chodników przy Dziewińskiej i budowę zatok parkingowych na ulicy Wienieckiej.

Wydział Inwestycji koordynuje zadania inwestycyjne z różnym stopniem zaawansowania realizacji. Ponadto wydział na bieżąco wykonuje działania związane z przeglądami gwarancyjnymi, podejmuje działania związane z usuwaniem awarii oraz zleca przewidziane w ramach zadań inwestycyjnych opracowania dokumentacji.

W zakresie Wydziału Polityki Społecznej i Zdrowia Publicznego m.in.:

- z organizacjami pozarządowymi oraz z innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego podpisano 7 umów w zakresie ochrony i promocji zdrowia oraz działań na rzecz osób niepełnosprawnych oraz 19 umów w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym. Są to umowy na wykonywanie zadań publicznych związanych z realizacją zadań samorządu gminy w roku 2017.

- w ramach realizacji polityki senioralnej wydany został Włocławski Informator Seniora, który jest odpowiedzią na potrzeby starszego pokolenia i wpisuje się w obecnie realizowaną na terenie naszego miasta politykę społeczną. Zawiera informacje na temat coraz bogatszej oferty skierowanej do włocławskich seniorów przez różnego rodzaju instytucje i współpracujące z Miastem organizacje. Dzięki zawartym w tej publikacji licznym danym i

wskazówkom starsi mieszkańcy Włocławka w łatwiejszy sposób będą mogli poruszać się w obszarze pomocy społecznej oraz zaspokajać swoje potrzeby edukacyjne, kulturalne i związane z różnorodnymi formami aktywności.

W zakresie działalności Wydziału Gospodarki Miejskiej m.in.:

- zlecono Miejskiemu Zarządowi Usług Komunalnych i Dróg 6 terenów do uporządkowania, a Straży Miejskiej zlecono 9 terenów prywatnych celem wyegzekwowania porządku od właścicieli nieruchomości.

- ustawiono dwie nowe wiaty przystankowe przy ulicach: Grodzkiej i Płockiej.

W zakresie działalności Wydziału Edukacji m.in.:

- w okresie międzysesyjnym odbyły się: - konferencja dla najzdolniejszych w regionie uczniów techników programu Prymus Pomorza i Kujaw; - spotkanie prewencyjne na temat zagrożeń związanych z grą internetową, „Błękitny Wieloryb” prowadzone przez Komendę Miejską Policji (w spotkaniu uczestniczyli pedagodzy ze szkół prowadzonych przez Gminę Miasto Włocławek) oraz spotkanie Dyrektorów Szkół i Placówek i kierowników administracyjnych z pracownikami Administracji Zasobów Komunalnych w sprawie kompetencji i obowiązków dyrektora placówki wynikających z trwałego zarządu.

- 30 marca odbyła się uroczysta Gala podsumowująca VII Edycję Lokalnego Samorządowego Konkursu Nastolatków „Ósmiu Wspaniałych”. Uczestnikami Konkursu byli, jak co roku uczniowie z włocławskich szkół: podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. Podczas eliminacji, które odbyły się 6 i 7 marca, jury wyłoniło w I Kategorii 8 nagrodzonych, w II Kategorii wyłoniło 8 Laureatów, w tym jeden Wspaniały, który będzie reprezentował Nasze Miasto w kolejnym etapie Konkursu w Warszawie. Jury przyznało również w II Kategorii 8 wyróżnień. Po raz pierwszy udział w Konkursie wzięła Grupa Wolontariacka o nazwie: „Razem”. W Kategorii „Ósemki” wygrała w tym roku Karolina Górczyńska z Zespołu Szkół Chemicznych.

W zakresie działań Wydziału Środowiska:

- w toku są prace nad opracowaniem „Programu usuwania wyrobów azbestowych na terenie miasta Włocławek na lata 2017 – 2032”.

Jak informuje **Biuro Sportu i Turystyki 5 kwietnia** opublikowano Zarządzenie w sprawie: wyboru i ogłoszenia najkorzystniejszych wniosków złożonych w otwartym konkursie nr 1 na realizację zadania publicznego z zakresu rozwoju sportu na terenie Gminy Miasta Włocławek w roku 2017. Zgodnie z zarządzeniem Klub Koszykówki Włocławek otrzyma 200 tys. zł na zadanie pod nazwą Realizacja programu szkolenia sportowego w zakresie sportu wyczynowego, organizacja i udział w rozgrywkach Polskich Lig na szczeblu międzywojewódzkim lub krajowym, organizacja i udział w obozach (zgrupowaniach) sportowych przygotowujących do rozgrywek ligowych. Natomiast 12 kwietnia w Centrum Kultury Browar B odbyła się uroczystość wręczenia nagród i wyróżnień prezydenta Włocławka za najlepsze osiągnięcia sportowe włocławian w roku 2016. 82 sportowców otrzymało nagrody, 31 wyróżnienia, 12 trenerów i instruktorów otrzymało wyróżnienia, a 8 nagrody. Po raz pierwszy, zgodnie z wnioskiem Miejskiej Rady Sportu, przyznano tytuły Mecenasów Włocławskiego Sportu, który otrzymały 3 firmy.

W dyskusji nad przedstawioną informacją udział wzięli:

Radny Jarosław Chmielewski zwrócił się z zapytaniem do Prezydenta Miasta o termin otwarcia Przedszkola Publicznego nr.30, ponieważ ponad miesiąc temu upłynął termin odbioru inwestycji, czy planowane są działania zmierzające do powołania kolejnej spółki

prawa handlowego tzw. spółki córki firmy „Saniko”, ponieważ pojawiły się informacje o takim zamiarze. Pan radny poinformował, że w Sejmie odbyło się posiedzenie zespołu na rzecz turystyki i promocji regionu kujawsko-pomorskiego, promowało się wiele miast regionu m.in. poprzez ulotki zachęcające do odwiedzenia w czasie trwania majówki, w gronie tym zabrakło naszego miasta. W związku z tym Pan radny zapytał, dlaczego miasto Włocławek nie skorzystało z tej najprostszej formy promocji i reklamy na tak szerokim forum i nie wzięło udziału w tym przedsięwzięciu, co skutkuje brakiem zainteresowania naszym miastem również w przyszłości.

Radny Krzysztof Kowalski odnosząc się do wywiadu udzielonego przez Prezydenta Miasta zapytał, na jakiej podstawie Pan Prezydent stwierdził, że wdrażana reforma oświaty spowoduje zwolnienia 130-140 nauczycieli w ciągu najbliższych dwóch lat. Jak stwierdził Pan radny gdyby Pan Prezydent uczestniczył w dniu 20 lutego br. w spotkaniu z Panią Anną Zalewską Ministrem Edukacji, które odbyło się w naszym mieście to z pewnością posiadałby informacje, że z danych Ministerstwa Edukacji przekazanych przez Urząd Miasta wynika, że w związku z reformą we Włocławku nikt z nauczycieli nie straci pracy a nawet będzie potrzeba zatrudnienia nowych nauczycieli. Pan radny zapytał również o podanie przez Pana Prezydenta algorytmu na podstawie, którego dokonano obliczeń, że wdrożenie reformy oświaty we Włocławku będzie kosztowało od 8 do 10 mln. zł. Pan radny poinformował, że we wspomnianym wywiadzie Pan Prezydent stwierdził, że nie wyobraża sobie funkcjonowania dzieci z klasy pierwszej wspólnie z młodzieżą z klasy ósmej, w związku z tym Pan radny zapytał, kiedy ostatnio Pan Prezydent był w szkole podstawowej na terenie miasta, aby zobaczyć jak ta sprawa wygląda obecnie. W chwili obecnej większość klas dzieci młodszych posiada oddzielne pietra, a w niektórych placówkach szkolnych nawet oddzielne skrzydła budynku. Konkludując Pan radny zauważył, że Prezydent Miasta posiada nową technikę pozyskiwania elektoratu, wcześniej było to obiecywanie wyborcom wszystkiego, o co poprosili natomiast teraz Pan Prezydent zaczyna straszyć wyborców zwolnieniami z pracy, brakiem środków finansowych a także, że ciężko będzie zorganizować proces dydaktyczny i wychowawczy w szkołach. Podobną retorykę niekoniecznie już popularną słyszy się jeszcze – jak złe rządzenie krajem, błędne decyzje rządu. Społeczeństwo nie do końca zgadza się z taką narracją a Pan Prezydent, jako władca miasta nie powinien się w taką retorykę wpisywać. Pan radny przypomniał, że w dniu 31 marca br. ZNP ogłosił ogólnopolski strajk nauczycieli i żadna placówka oświatowa w naszym mieście nie przystąpiła do tego politycznego strajku.

Wiceprzewodniczący Rady Miasta radny Janusz Dębczyński nawiązując do informacji Prezydenta Miasta na temat ogłoszonych 14 zamówień publicznych związanych z inwestycjami zapytał czy Pan Prezydent po ponad dwóch latach sprawowania władzy uporał się z powołaniem dyrektora wydziału inwestycji, który będzie w sposób merytoryczny nadzorował inwestycje, z którymi były i są problemy.

Radna Mariola Gawłowska nawiązując do pytania zadanego podczas obrad poprzedniej sesji w miesiącu marcu ponownie zapytała, w jakim terminie zostanie oddana do użytku inwestycja dotycząca boiska wielofunkcyjnego przy SP nr 2 i Gimnazjum nr 2. Z uzyskanych uprzednio informacji wynikało, że inwestycja miała zostać zakończona do dnia 15 kwietnia, jak wiadomo budowa trwa nadal a inwestycja nie jest zakończona. W związku z tym Pani radna zapytała, kiedy młodzież obydwu placówek oświatowych będzie mogła korzystać z tego obiektu.

Radny Józef Mazierski poinformował, że ma uwagi do pracy pionu gospodarki komunalnej w związku z otrzymaną odpowiedzią, która jest zdaniem Pana radnego nieuprawniona,

abstrakcyjna i odsuwająca problem mieszkańców. Sprawa dotyczy prośby mieszkańców ul. Dziewińskiej, którzy zwrócili się z prośbą o wybudowanie oświetlenia typu LED wzdłuż chodnika przy tej ulicy, koszt zadania to kwota 30 tys. zł. Z odpowiedzi, jakiej udzielił Prezydent Miasta wynika, że oświetlenie to zostanie wybudowane, kiedy będzie budowana kolejna część trasy Królowej Jadwigi tj. przedłużenie ul. Kruszuńskiej do ul. Toruńskiej, ponieważ oświetlenie to jest ujęte w dokumentacji technicznej tego zadania. Pan radny stwierdził, że przez najbliższe 10 lat oświetlenie nie zostanie wybudowane, dlatego też zwrócił się o wykonanie projektu oświetlenia dla 5 lamp, którego koszt wyniesie 5 tys. zł. i być może w przypadku pozyskania sponsora zadanie będzie mogło zostać zrealizowane. Odpowiedź przygotowywana przez Zastępcę Prezydenta Miasta Pana Jacka Wojciechowskiego była podobna i podtrzymująca wcześniej udzieloną, iż inwestycja będzie realizowana w przypadku kontynuacji ww. zadania. Pan radny podziękował za takie odpowiedzi niemniej jednak zwrócił się o rozważenie przygotowania dokumentacji i pozyskania środków w budżecie na tak ważną dla mieszkańców inwestycję, która w skali całego budżetu miasta generuje niewielkie środki finansowe.

Przewodniczący Rady Miasta radny Krzysztof Kukucki w związku z ogłoszonym przetargiem na przebudowę basenu Delfin zwrócił się z zapytaniem do Prezydenta Miasta, w jakim terminie zostanie rozstrzygnięty przetarg, kiedy rozpoczęte zostaną roboty budowlane na tym obiekcie oraz w jakim terminie obiekt zostanie oddany do użytku mieszkańcom miasta.

Prezydent Miasta dr Marek Wojtkowski udzielając odpowiedzi na temat poruszanych przez radnych zagadnień poinformował, że nie udało się wyłonić osoby na stanowisko dyrektora wydziału inwestycji, kandydaci, którzy zgłosili swój udział w postępowaniu nie spełniali stawianych warunków, sprawa jest otwarta, proces nie jest łatwy, wpływ na tą sytuację mają również względy finansowe, ponieważ pracodawcy prywatni proponują pod względem finansowym korzystniejsze warunki zatrudnienia. Odnosząc się do zagadnień związanych ze zwolnieniami nauczycieli Prezydent Miasta potwierdził wcześniejszą wypowiedź dodając jednocześnie, że takiej sytuacji należy się spodziewać w perspektywie najbliższych 3 lat, ponadto Pan Prezydent poinformował, że nie bierze odpowiedzialności za słowa Pani Minister Edukacji, która posługuje się danymi ogólnopolskimi, natomiast w sposób realny Pan Prezydent szacuje liczbę nauczycieli, których mogą dotknąć skutki reformy na terenie gminy miasta Włocławek, każda reforma stwarza warunki i możliwości zmian kadrowych, należy wziąć pod uwagę, że nauczyciele szkół gimnazjalnych posiadający określone kompetencje mogą nie znaleźć zatrudnienia w szkołach podstawowych, dlatego też w taki sposób szacowane są te liczby podobnie jak koszty wprowadzenia reformy, które zostały przeliczone, o czym Pan Prezydent mówił na spotkaniu podczas Konwentu Prezydentów Miasta, we Włocławku wspomniane koszty nie są jeszcze najwyższe w stosunku do innych miast. Plan reorganizacji szkolnictwa we Włocławku został zaakceptowany przez Kuratora Oświaty bez uwag, co bardzo dobrze świadczy o służbach Wydziału Edukacji gdyż reforma, z którą osobiście nie zgadza się Pan Prezydent musi zostać wprowadzona bez względu na toczące się dyskusje w tym temacie, ponieważ takie są obowiązki samorządu, co do realizacji wytycznych Ministerstwa Oświaty i zapisów prawnych podjętych przez polski parlament. Nauczyciele włocławskich placówek oświatowych nie wzięli udziału w strajku, co świadczy o tym, że podmioty nie kierują się poglądami politycznymi, także nikt z władz nie zachęcał do podjęcia tego typu działań, była to suwerenna decyzja związków zawodowych i nauczycieli. W kwestii zagadnień poruszanych przez radnego Jarosława Chmielewskiego odpowiedzi udzielił Zastępca Prezydenta Pani Magdalena Korpolak-Komoroska oraz Pan Jacek

Wojciechowski. Natomiast w sprawie ulotki reklamowej i promocji miasta Prezydent Miasta dziękując za to pytanie poinformował, że rozpozna szczegółowo sprawę i udzieli odpowiedzi, ponieważ jest zaskoczony tą sytuacją.

Zastępca Prezydenta Miasta Pani Magdalena Korpola-Komorowska udzielając odpowiedzi na poruszane zagadnienia wyjaśniła m.in., że aneksowany termin odbioru Przedszkola Publicznego nr 30, który nie był przedłużany upłynął dnia 28 lutego br. W końcu marca wykonawca złożył pismo o przystąpieniu do czynności odbiorowych, które zostały przez Urząd Miasta podjęte, trwa usuwanie usterek przez wykonawcę, aby obiekt posiadał decyzję o użytkowaniu wystąpiono do Straży Pożarnej oraz Inspektora Sanitarnego, przeprowadzono kontrole, które wypadły pozytywnie, w bieżącym tygodniu zostanie skierowane pismo do nadzoru o wydanie decyzji na użytkowanie obiektu. Przekazanie obiektu Wydziałowi Edukacji celem rozpoczęcia funkcjonowania nastąpi z dniem 1 czerwca br. Natomiast w przypadku boiska wielofunkcyjnego przy SP 2 i Gimnazjum nr 2 zakończenie inwestycji przy sprzyjających warunkach pogodowych planowano na dzień 15 kwietnia, w chwili obecnej trwają drobne prace wykończeniowe i przy sprzyjającej aurze inwestycja zostanie przekazana szkole na początku miesiąca maja. W przypadku basenu Delfin postępowanie przetargowe zostało zakończone, termin otwarcia ofert nastąpi w dniu 27 kwietnia br. W dniu dzisiejszym kierowana jest odpowiedź na zapytania i jeżeli nie będzie zapytań skutkujących zmianą warunków termin pozostanie bez zmian, czyli 27 kwietnia. Termin umowy na uzyskanie przez wykonawcę decyzji o użytkowaniu obiektu to 1 sierpnia 2018 roku.

Radny Krzysztof Kowalski nawiązując do odpowiedzi Prezydenta Miasta poinformował, że dane podane przez Ministra Edukacji Panią Annę Zalewską nie były danymi ogólnopolskimi, lecz danymi zamieszczonymi w SIO i podanymi przez Urząd Miasta Włocławek na rok bieżący. Pan radny stwierdził ponadto, że w bieżącym roku nikt nie został zwolniony w związku z wprowadzaną reformą oświaty, o czym świadczą arkusze organizacyjne opiniowane przez związki zawodowe. Natomiast naturalną sprawą jest rotacja zatrudnienia w oświacie w przypadku nauczycieli, którzy decydują się przejść na emeryturę na warunkach z roku 2008. A zatem Pan radny zasugerował, aby nie straszyć nauczycieli utratą zatrudnienia w liczbie 140 osób.

Zastępca Prezydenta Miasta Pan Jacek Wojciechowski odnosząc się do zapytań radnego Jarosława Chmielewskiego wyjaśnił, że w czasie wdrażania ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach nie było możliwości zlecenia z tzw. wolnej ręki wykonywania zadań własnych gminy polegających na odbiorze i zagospodarowaniu odpadów komunalnych, ponieważ przedsiębiorstwa gminne z terenu całego kraju zmuszone były do udziału w przetargach, także na terenie Włocławka firma „Saniko” zobowiązana była brać udział w przetargu. Nowelizacja Ustawy Prawo zamówień publicznych umożliwiła gminom udzielanie zamówień z tzw. wolnej ręki także w zakresie zagospodarowania odpadów komunalnych w związku z tym trwają przygotowania w gminach, aby wdrażać zapisy ustawy i zlecać w ww. trybie usługi. Istnieje kilka rozwiązań tego zagadnienia m.in. miasta stosują takie rozwiązanie, że powołują odrębną spółkę, której zlecają w trybie Ustawy Prawo zamówień publicznych usługi polegające na odbiorze odpadów komunalnych od mieszkańców. W chwili obecnej nie została podjęta żadna decyzja w tej sprawie, trwają prace analityczne, pozyskiwane są informacje, odbywają się spotkania z innymi samorządami, aby mieć pogląd, które z rozwiązań byłyby najlepsze dla miasta, chodzi o zminimalizowanie nieuchronnego wzrostu kosztów, a co za tym idzie nieuchronnego wzrostu opłat związanego z pogłębieniem selekcji odpadów, obecnie stosowany jest podział na dwie frakcje: odpady suche i mokre,

czyli biodegradowalne. Rozporządzenie Ministra Środowiska nakłada na mieszkańców i władze miasta obowiązek pogłębionej selekcji obejmującej pięć frakcji, czyli dodatkowo będzie to plastik, metal i papier. W związku z tym minimalizacja kosztów ma nastąpić poprzez zlecenie z wolnej ręki w trybie in-house tych czynności podmiotowi wewnętrznemu, jaki byłby w „Saniko”. Inne miasta regionu również rozważają podobne rozwiązanie w tym zakresie przoduje miasto Tarnów, które jest najdalej zaawansowane organizacyjnie. Odnosząc się do zagadnienia związanego z oświetleniem Pan Wiceprezydent stwierdził, że trudno jest mu komentować, iż można byłoby poszukać środków na ten cel i być może je znaleźć, ponieważ budżet miasta oraz znajdujące się tam zadania inwestycyjne takiego zapisu nie przewidują.

Ad. 3

Wystąpienie Dyrektora Włocławskiego Centrum Edukacji Ekologicznej.

Jako pierwszy głos zabrał prof. Stanisław Kunikowski Prezes Zarządu Włocławskiego Centrum Edukacji Ekologicznej we Włocławku, który podziękował za zaproszenie na obrady Rady Miasta i umożliwienie zaprezentowania przypadającej w roku bieżącym 20 letniej działalności Włocławskiego Centrum Edukacji Ekologicznej, które zostało założone w roku 1997. Profesor Stanisław Kunikowski podkreślił, że Włocławskie Centrum Edukacji Ekologicznej w ciągu 20 lat swojej działalności cieszyło się wyjątkową estymą oraz wsparciem ze strony władz miasta, za co Pan profesor podziękował poszczególnym prezydentom miasta, radom miasta i radnym miasta Włocławek. WCEE jest organizacja społeczną, której głównym celem jest szerzenie edukacji proekologicznej, który jest spełniany przy wsparciu organizacyjnym i finansowym ze strony władz miasta, stąd też ponad 80% działalności WCEE to działalność na rzecz mieszkańców Włocławka oraz regionu kujaw i ziemi dobrzyńskiej. Jest to przede wszystkim działalność związana z szerzeniem kultury ekologicznej wśród dzieci i młodzieży oraz wspieranie edukacji proekologicznej wśród wszystkich mieszkańców miasta. Dlatego też należy mieć nadzieję, że działalność WCEE będzie w dalszym ciągu wspierana przez władze miasta oraz radnych miasta Włocławek. WCEE, jako organizacja pożytku publicznego opiera swoją działalność na środkach pozyskiwanych z projektów Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska, dlatego budzą obawy ostatnie zmiany w tych instytucjach, mimo to należy mieć nadzieję, że pomimo zmian w dalszym ciągu będą zauważane takie organizacje społeczne i ich działania jak WCEE. Profesor Stanisław Kunikowski kończąc swoją wypowiedź ponownie podziękował za wsparcie na rzecz działalności organizacji.

Następnie głos zabrała Pani Maria Palińska Dyrektor Włocławskiego Centrum Edukacji Ekologicznej we Włocławku, która dokonując prezentacji multimedialnej poinformowała m.in., że misją WCEE jest budowanie społeczeństwa przyszłości, świadomego swych wyborów, postaw oraz zachowań proekologicznych. Członkowie stowarzyszenia to osoby prawne, których z roku na rok jest coraz więcej, stanowią oni bazę do działań, a dzięki ich wsparciu finansowemu i merytorycznemu może być realizowana misja. Członkami założycielami byli: Włocławskie Towarzystwo Naukowe, Liga Ochrony Przyrody – Zarząd Okręgowy we Włocławku, Stowarzyszenie Gmin Ziemi Dobrzyńskiej, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Włocławku. Obecnie członkami stowarzyszenia jest 21 osób prawnych. Centrum to nie tylko członkowie stowarzyszenia, ale również zespół realizujący, na co dzień działania edukacyjne skierowane do szerokiego grona odbiorców, to trenerzy dysponujący szeroką wiedzą, oraz beneficjenci naszych działań, dzięki

których zaangażowaniu i aktywnemu uczestnictwu w naszych projektach możemy budować społeczeństwo przyjazne środowisku. WCEE realizuje zadania edukacji ekologicznej spójne ze Strategią edukacji dla zrównoważonego rozwoju Europejskiej Komisji Gospodarczej ONZ, polityką ekologiczną państwa, programami ochrony środowiska województw, powiatów i gmin, poprzez: organizowanie i prowadzenie konferencji, szkoleń, seminariów, warsztatów, konkursów, plenerów artystyczno - przyrodniczych, organizowanie i prowadzenie zajęć edukacyjnych i warsztatów dla dzieci i młodzieży zarówno stacjonarnych jak i terenowych, ochronę bioróżnorodności, czynną ochronę przyrody, zwłaszcza gatunków, którym grozi wyginięcie, wydawanie materiałów edukacyjnych, prowadzenie biblioteki z czytelnią, inicjowanie organizacji zielonych szkół, budowy ścieżek dydaktyczno – przyrodniczych oraz różnych działań na rzecz społeczności lokalnych. Edukacja ekologiczna realizowana jest poprzez programy i projekty, które prowadzone są od 1998 roku, niektóre nieprzerwanie do dziś. Wśród nich wymienić należy Ecosurvival w rekreacji i turystyce i wydawanie wrocławskiego przeglądu ekologicznego Ekowieści. Na realizację zadań edukacyjnych pomoc finansowa otrzymywana jest z: Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu Samorządów: województwa kujawsko-pomorskiego, powiatu wrocławskiego, Gminy Miasta Wrocławek i samorządów gminnych, Biura Organizacji Narodów Zjednoczonych – UNDP-GEF. Darowizn z firm, składek członkowskich, darowizn oraz z 1% podatku. Wrocławskie Centrum Edukacji Ekologicznej od 20 lat prowadzi edukację ekologiczną dla różnych grup wiekowych. Zajęcia prowadzą wykwalifikowani trenerzy. Edukacja ekologiczna prowadzona jest w ramach programów edukacyjnych dofinansowanych ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu oraz z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie, do których należą:

MÓWIMY NIE BEZMYŚLNYM ZAKUPOM BUDUJEMY SPOŁECZEŃSTWO RECYKLINGU - głównym celem projektu było wykształcenie społeczeństwa konsumentów świadomych wpływu własnych zachowań i dokonywanych wyborów na stan środowiska - społeczeństwa proekologicznego.

AKTYWNI 50+ Z PRZYRODĄ ZA PAN BRAT – program finansowany ze środków Fundacji ANWIL dla Wrocławka skierowany był do osób, które ukończyły 50 rok życia.

INICJATYWA OBYWATELSKA „OSIEDLE POŁUDNIE PRZYJAZNE OWADOM”, realizowana w ramach projektu Regionalnego Centrum Edukacji Ekologicznej „Ku zrównoważonej przyszłości społeczności lokalnych Mazowsza i Kujaw”, który był odpowiedzią na problem rozwoju aktywności obywatelskiej, zwiększenie zaangażowania mieszkańców, organizacji społecznych w realizację zadań i podnoszenie poziomu świadomości ekologicznej społeczeństwa.

ZAZIELENIAMY EKOWŁOCŁAWEK – program finansowany przez Fundację ANWIL dla Wrocławka, którego celem była zmiana świadomości ekologicznej mieszkańców miasta dotycząca znaczenia terenów zielonych w miastach. W ramach projektu przeprowadzono: szkolenie dla nauczycieli dotyczące dzikich owadów zapylających, warsztaty dla przedszkolaków, dzieci i młodzieży szkolnej, utworzenie na terenie miasta 11 modelowych ogrodów przyjaznych owadom, przeprowadzono happening z okazji Dnia Ziemi oraz wydano wydawnictwo pn. „Pszczółka Ekolożka zaprasza na spacer po świecie owadów”.

ECOSURVIVAL – edukacja ekologiczna w rekreacji i turystyce – program autorski Centrum. Trzydniowa oferta wakacyjna dla dzieci, młodzieży i dorosłych prowadzona w formie

sptywów kajakowych, wycieczek pieszych i rowerowych. Realizowana jest na terenie Brudzeńskiego Parku Krajobrazowego i jego okolicach, ma na celu propagowanie ochrony czystości wód rzeki Skrwy Prawej i Wisły oraz biocenoz lądowych i wodnych występujących wzdłuż ich biegu.

PRZYRODA KUJAW I ZIEMI DOBRZYŃSKIEJ - wykłady i prelekcje przyrodnicze dla dzieci i młodzieży zainteresowanych tematyką przyrodniczą. Celem programu jest popularyzowanie walorów przyrodniczych, historycznych i kulturowych terenów Kujaw i Ziemi Dobrzyńskiej poprzez prelekcje dla dzieci i młodzieży, wykłady prowadzone przez specjalistów z zakresu ochrony przyrody, wystawy związane z imprezami ekologicznymi oraz wycieczki terenowe.

EKOINFORMACJA - biblioteka, czytelnia i pracownia komputerowa. W ramach programu mieści się gromadzenie i udostępnianie informacji o tematyce ekologicznej szerokiemu kręgowi odbiorców (dzieci i młodzieży szkolnej, studentów, nauczycieli, społeczności Włocławka i okolic).

ZIELONE SZKOŁY w Gorenium Dużym i Smólniku – opieka merytoryczna nad pracą zielonych szkół, pomoc w zakupie środków dydaktycznych (sprzęt i przewodniki przyrodnicze). Rekreacja połączona z edukacją przyrodniczo-leśną. Na terenie Zielonych Szkół zajęcia edukacyjne realizowane są w oparciu o programy własne dające odbiorcy możliwość szerokiego wyboru.

DUALNA I SELEKTYWNA ZBIÓRKA ODPADÓW – program autorski prowadzony w formie warsztatów, promujący dualną i selektywną zbiórkę odpadów dla nauczycieli, przedstawicieli samorządowych, przedstawiający formy nauczania o odpadach.

ROWER SZANSĄ DLA ZDROWIA I ŚRODOWISKA – ścieżki rowerowe – autorski program WCEE promujący rower, jako alternatywny środek transportu, przyjazny środowisku i atrakcyjny w formach turystyki i rekreacji. W ramach programu WCEE organizuje rajdy rowerowe, wytycza bezpieczne i ciekawe krajoznawczo ścieżki rowerowe oraz przygotowuje przewodniki, mapy i informatory dotyczące tras znajdujących się w okolicach Włocławka (ścieżka rowerowa WCEE- Jezioro Rybnica).

ROZWÓJ I INSTYTUCJONALNE WZMACNIANIE ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH W POLSCE założeniem projektu było wypracowanie takiego modelu organizacyjnego, obejmującego proces autodiagnozy i fazę wprowadzenia zmiany, który nadawałby się do powielania przez inne organizacje pozarządowe.

WCEE EKOBAZĄ - program wspierania organizacji pozarządowych (szkolenie i wdrożenie systemu ISO, zakup książek do biblioteki, rzutnika multimedialnego, wydłużenie czasu pracy biblioteki).

EKO-ANIMATOR w rekreacji i turystyce – warsztaty szkoleniowe – program autorski Centrum dla przedstawicieli parków krajobrazowych z terenu Polski. Program polega na integracji i aktywizacji środowisk lokalnych na rzecz propagowania edukacji ekologicznej poprzez różne formy rekreacji i turystyki dostępne dla danego terenu.

SIĘGNIJ PO SŁOŃCE - program wykorzystywania energii odnawialnej w społecznościach wiejskich metodą „zrób to sam”. Projekt miał na celu pokazanie jak własnymi siłami, od podstaw, przy zminimalizowanych nakładach finansowych można zbudować kolektor słoneczny typu wodnego.

ZIELONY PAKIET materiały dla gimnazjalistów, koncentrujące się na różnych aspektach ochrony środowiska oraz zrównoważonego rozwoju, zalecanych do użytku w gimnazjach przez Ministra Edukacji Narodowej i Sportu.